

4. VZDĚLÁVÁNÍ CIZINCŮ

Cizinci mají v České republice v oblasti základního, středního, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání stejná práva a povinnosti jako občané České republiky (pokud není zákonem stanoveno jinak). Cizincům náleží právo na vzdělání podle Listiny základních práv a svobod. K předškolnímu, základnímu uměleckému a jazykovému vzdělávání mají za stejných podmínek jako občané České republiky a států Evropské unie přístup osoby, pokud mají na území České republiky právo k pobytu na dobu delší než 90 dnů, případně pokud jsou osobami oprávněnými pobývat na území České republiky za účelem výzkumu, pokud jsou azylanty, osobami požívajícími doplňkové ochrany, žadatelé o udělení mezinárodní ochrany nebo osobami požívajícími dočasné ochrany.

K právním předpisům Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT ČR), jimiž se řídí vzdělávání cizinců, patří:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 20 Vzdělávání cizinců;
- Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k zajištění kursů českého jazyka pro azylanty čj. 21 153/2000-35 (vydáno 4. 6. 2000, účinnost od 1. 7. 2000, uveřejněno ve Věstníku MŠMT ČR č. 7/2000;
- zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (vysokoškolský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Vzdělávání cizinců vychází z následujících principů:

- 1) osoby, které nejsou státními občany České republiky a pobývají oprávněně na území České republiky, mají přístup k základnímu, střednímu a vyššímu odbornému vzdělávání za stejných podmínek jako státní občané České republiky, včetně vzdělávání při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy;
- 2) občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci mají přístup ke vzdělávání a školským službám za stejných podmínek jako občané České republiky;
- 3) pro žáky, kteří jsou dětmi osoby se státní příslušností jiného členského státu Evropské unie a kteří na území České republiky, kde taková osoba vykonávala nebo vykonává pracovní činnost v pracovněprávním vztahu nebo samostatně výdělečnou činnost, nebo na území České republiky studuje, anebo získala na území České republiky právo k pobytu z jiného důvodu, dlouhodobě pobývají a kteří plní povinnou školní docházku podle školského zákona, zajistí krajský úřad příslušný podle místa pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy
  - bezplatnou přípravu k jejich začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků;
  - podle možností spolupráci se zemí původu žáka podporu výuky mateřského jazyka a kultury země jeho původu, která bude koordinována s běžnou výukou v základní škole.Krajský úřad zajistí přípravu pedagogických pracovníků, kteří budou tuto výuku zabezpečovat.
- 4) studium cizinců na veřejných vysokých školách se řídí **zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)**, ve znění pozdějších předpisů; cizinec studuje za stejných podmínek jako student ČR; v případě, že veřejná vysoká škola uskutečňuje studijní program v cizím jazyce, stanoví mu poplatek za studium v programech bakalářského, magisterského nebo doktorského studia.

Metodické poznámky k tabulkám

Údaje, pokud není uvedeno jinak, jsou za školy zřizované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, obcemi, kraji, soukromými a církevními zřizovateli, v případě středních a vyšších odborných škol i jinými ministerstvy.

V případě tabulek za vysoké školy se jedná o údaje za veřejné a soukromé vysoké školy (bez údajů za státní vysoké školy, tedy za školy zřizované Ministerstvem obrany ČR a Ministerstvem vnitra ČR). Z důvodu sjednocení metodiky výstupů o studentech vysokých škol jsou veškeré údaje přepočteny podle této metodiky a neodpovídají tedy údajům zveřejněným před rokem 2008. Údaje o studentech vysokých škol jsou ve fyzických osobách ke dni 31. 12., údaje za poprvé zapsané a absolventy jsou v počtu fyzických osob za kalendářní rok. Podkladové údaje se přebírají ze systému SIMS (sdružené informace z matrik studentů vysokých škol) a vzhledem k tomu, že vysoké školy dodávají do systému opravy i zpětně, není možné časové řady průběžně doplňovat, ale je nutné každoročně údaje přepočítat i za předchozí roky.

Stejně jako v předchozích letech jsou v rámci jednotlivých druhů škol údaje včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

* * * * *

Mateřské školy

Podíl cizinců v mateřských školách činí 1,2 % všech dětí navštěvujících mateřskou školu. Naprostá většina dětí - cizinců v mateřských školách pochází z Vietnamu (31,2 %), dále z Ukrajiny (21,2 %), Slovenska (15,8 %) a Ruska (5,7 %).

Základní školy

V České republice tvoří cizinci 1,7 % žáků v základních školách. Nejčastěji se jedná, stejně jako v mateřských školách, o občany Vietnamu (24,1 %), Ukrajiny (22,2 %), Slovenska (20,1 %) a Ruska (7,6 %).

Střední školy

V oblasti středního školství činí podíl studujících cizinců celkem 1,3 %. Jedná se především o občany Vietnamu (26,7 %), Ukrajiny (22,1 %), Slovenska (17,1 %) a Ruska (9,6 %).

Konzervatoře

Na konzervatořích se vzdělává celkem 131 cizinců a jejich podíl na celkovém počtu žáků konzervatoří činí celkem 3,7 %. Nejčastěji se jedná o občany Slovenska (41,2 %), Ukrajiny (15,3 %) a Ruska (12,2 %).

Vyšší odborné školy

Ve vyšších odborných školách se vzdělává celkem 307 studentů cizího státního občanství. Cizinci se vzdělávají především denní formou, v dálkové formě vzdělávání je jich o něco více než třetina.

Nejvíce cizinců studuje na vyšších odborných školách v Praze (36,8 %) a v Moravskoslezském kraji (22,1 % cizinců na českých VOŠ), za zmínku stojí i Středočeský kraj (10,4 % cizinců).

Nejčastěji cizinci studují na vyšších odborných školách v oborech zdravotnických a ekonomických. Cizinci tvoří 1,1 % všech studentů vyšších odborných škol, nejčastěji se jedná o občany Slovenska (58,3 %) a Ukrajiny (17,3 %).

Vysoké školy

Vysoké školství je oblast vzdělávání, ve které studuje nejvíce cizinců. Od akademického roku 2003/04 se počet cizinců studujících na českých veřejných a soukromých vysokých školách zvýšil 2,3krát, cizinci studují především v bakalářských a magisterských studijních programech prezenční formou a tvoří 8,4 % všech studentů veřejných a soukromých vysokých škol.

Počty studentů pochopitelně závisejí na počtu poprvé zapsaných ke studiu v jednotlivých letech. Cizinci tvoří 9,1 % všech poprvé zapsaných na vysoké školy. Z celkového počtu absolventů veřejných a soukromých vysokých škol je celkem 6,6 % cizinců.

Nejvíce cizinců studuje na vysokých školách v Praze (55,4 % cizinců studujících na českých vysokých školách) a v Brně (21,6 %), nejčastěji se jedná o studenty ze Slovenska (66,2 %). Po

roce 2000 jsme zaznamenali nárůst počtu studentů z bývalých států Sovětského svazu (Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Kazachstán a další). Poměrně velký počet studentů je i z Vietnamu, Spojených států, Spojeného království, Portugalska, Německa a Polska. Studenti ze zemí Evropské unie tvoří 74,8 % všech cizinců studujících na českých vysokých školách.